

Högskolan i Kristianstad
Sociologi C-uppsats VT 2011
Handledare Gudmund Jannisa

Internationella bortföranden av barn vid vårdnadstvister.
Förebyggande genom strukturerad riskbedömning.
En fördjupning.

Helen Engström

Förord

Jag vill här tacka de drabbade föräldrar som delat med er av era liv och er unika kunskap just för att ni är drabbade. Det är ni som är de "riktiga" experterna och utan er hade det inte blivit någon uppsats.

Jag vill tacka Skaraborgsinstitutet för support och framförallt tid för att kunna skriva denna uppsats utan stress.

Jag vill även tacka mina arbetsgivare och arbetskamrater som så intresserat och stödjande följt mitt arbete med uppsatsen och arbetet med riskbedömningar.

Tack för tålamodet!

Ett stort tack till Professor Henrik Belfrage som bekräftat och därmed peppat mig att fortsätta när det varit tungt, det är inte helt okontroversiellt att bedriva denna forskning.

Tack till min handledare Gudmund Jannisa som låtit mina kunskaper i detta ämne få det spelrum jag behövt och hjälp med att förstå att välja när man har "för mycket" att skriva.

Sist vill jag tacka min familj som har stått ut med mycket under denna tid.

Abstract

Mitt syfte med denna uppsats är att på ett fördjupat plan analysera nationella och internationella lagar och konventioner som rör risk för olovliga bortföranden av barn, men även ingående beskriva de konsekvenser det medför för de barn och efterlämnad förälders vid utsatthet vid risk för bortförande, då bortförandet redan skett, och hur det är för barn i Sverige som varit bortförda men sedan återförts.

Metoden är dokumentanalys av lagstiftning, konventioner och förordningar och en öppen observation och dokumentanalys av specifika fall som redovisas som grupp på riskerna för igenkännande.

Ur det sociologiska perspektivet är det teorier om globalisering som är grunden.

Resultatet är att det är fullt möjligt och legalt att förebygga olovliga internationella bortföranden av barn vid vårdnadstvister genom att använda strukturerad riskbedömning.

Det är väl förankrat i vetenskaplig forskning i USA att det finns stora möjligheter att förebygga och därmed förhindra det stora lidande det innebär att som barn bli eller riskera att bli olovligt bortförd till ett annat land.

Riskanalyser och bedömningar i Sverige kan göras enligt UCAPA *Uniform Child Abduction Prevention Act*" efter en omarbetning till svenska förhållanden och de lagar och förordningar som Sverige är förbundna till. Det krävs dock utbildning och kunskap om hur man använder UCAPA så en anpassning och omarbetning av "UU" UCAPA: *Understanding and Using UCAPA to Prevent Child Abduction* är också av största vikt.

Nyckelord: Riskbedömning, barnbortförande, Haagkonventionen, FN's barnkonvention, riskfaktorer, barnkidnappning.

Innehållsförteckning

1.	<i>Inledning</i>	<i>1</i>
2.	<i>Syfte</i>	<i>2</i>
2.1	Risikfaktorerna/riskanalysens syfte	2
3.	<i>Metod</i>	<i>2</i>
4.	<i>Litteraturöversikt</i>	<i>4</i>
5.	<i>Resultat</i>	<i>6</i>
5.1	Särskilda risker	7
5.2	Konsekvenser för barn, kvarlämnad förälder eller förälder och barn som lever med hot/risk för bortförande.....	8
6.	<i>Analys</i>	<i>10</i>
6.1	Statistik	10
7.	<i>Nationella lagar och förordningar</i>	<i>12</i>
7.1	Föräldrabalken	13
7.2	Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå	14
7.3	Nya vårdnadsregler. Prop. 2005/06:99	14
7.4	Strategi för att stärka barnets rättigheter Prop.2009/10:232	15
7.5	Brottsbalken 7 kap 4 §	15
7.6	Folkbokföringslagen 1991:481	16
7.7	Betänkande Konsulärt bistånd till svenskar utomlands SOU 2001:70	16
7.8	Socialstyrelsen	17
8.	<i>Internationella konventioner</i>	<i>18</i>
8.1	Haagkonventionen 1980	18
8.2	Bryssel II förordningen	19
8.3	FN's barnkonvention	20
9.	<i>Diskussion</i>	<i>22</i>
9.1	Nyttan med riskbedömning	23

9.2	Uniform Child Abduction Prevention Act UCAPA	23
10.	<i>Sammanfattning</i>	26
10.1	Saknade barns nätverk SBN	28
11.	<i>Referenslista</i>	30
12.	<i>Bilaga 1.</i>	
	Forskningsstudier.	33.
13.	<i>Bilaga 2.</i>	
	300.02 Generaliserat ångestsyndrom (inkluderar överdriven ängslighet hos barn) F: 41	34
14.	<i>Bilaga 3.</i>	
	309.81 Posttraumatiskt stressyndrom F43.1	35
15.	<i>Bilaga 4.</i>	
	Mail från Socialstyrelsens Generaldirektör Lars-Erik Holm genom Francesca Östberg	37

1. Inledning

When I was 10 years old, someone took me from the street in front of my home, drove me across the country, gave me a new name, made me lie about who I was and where I was from, and told me I would never go back to my old life or see the rest of my family again.

The strangest part of my story is that I did not realize while it was happening that I was being abducted. A great many people around me responded to the abduction by thinking that it was perfectly okay – thinking, in fact, that the person who took me and hid me for 2 years had a right to do so.

Because the person who took me was my own mother.

- Liss

Former abducted child

When I tell people that I was abducted as a child they put on a face of dread and concern. Then, when I tell them that my father was the abductor, I immediately hear a sigh of relief. But during any abduction, even if it is by a parent, a child is not just taken away from his parent the child is taken away from his entire life.

I wasn't even allowed to use my real name. I had a new life and a new past life. The only thing that I was in control of was the lies that I could tell if I spoke to anybody. I was not allowed to speak of my past and that included my mother, who I had to tell people was dead.

Sam and his reality no longer existed; it was now Ben and his reality.

- Sam F.

Former abducted child

Jag börjar min inledning med citat från 2 barn som kidnappades av en av sina föräldrar, i ena fallet modern och i det andra fallet fadern. (*The crime of family abduction; A Child and Parent's perspective*. U.S Department of Justice 2010). Konsekvenserna för ett barn, kvarlämnad förälder, övrig familj och barnets nätverk vid ett olovligt bortfört är enorma och detta jag har skrivit om i tidigare uppsats och nu fördjupar och utvecklar i det här arbetet.

Jag kommer vidare i uppsatsen att benämna olovligt bortförande som barnkidnappning.

2. Syfte

Syftet med denna uppsats är att lyfta fram forskning, egen professionell erfarenhet samt samla gällande nationella och internationella lagar och förordningar för att påvisa att det är möjligt att förebygga internationella barnkidnappningar genom strukturerad riskbedömning och därigenom undvika de stora konsekvenser som uppstår om ett barn kidnappas utom landet. Att bedöma risk är att titta på olika faktiska vetenskapligt framtagna faktorer för att bedöma sannolikheten för att något ska hända. Jag kommer att lista ett antal riskfaktorer som är vetenskapligt framtagna och dokumenterade i Uniform Child Abduction Protection Act UCAPA.

3. METOD

Metoden dokumentanalys har använts för att ta fram de lagar och förordningar som jag redovisar i uppsatsens syfte. Jag har studerat regeringens, socialstyrelsens och Europeiska unionens webbsidor som jag refererat ifrån. Kontextuellt har jag följt webblänkar till internationella webbsidor för att få en bredare bild globalt sett.

Jag har även studerat en mängd dokument från framförallt amerikanska regeringens webbplats där de publicerar skrifter som den i inledningen. *The crime of family abduction; A Child and Parent`s perspective*. U.S Department of Justice (2010).

Förutom de fall jag personligen arbetat med har jag studerat Saknade barns nätverk`s webbsida. De har i dagslägen 241 aktuella barnärenden på sin webbsida, ofta följer länkar till sidor/bloggar där drabbade föräldrar berättar sin historia.

I de fall jag personligen arbetar med använder jag är kvalitativ öppen observation av en grupp föräldrar och barn och händelseförloppet i deras liv. *Vi är inte inriktade på att pröva om information dels kan få en djupare förståelse av det problemkomplex vi studerar, dels kan beskriva helheten av det sammanhang som vi inryms i. Metoden kännetecknas av närhet till den källa vi hämtar vår information från.* (Holme, Krohn, Solvang 1996, s.14).

Jag har även här använt dokumentanalys i form av polisanmälningar, domar, utredningar, intyg, brev osv. Ett av fall innehåller tusentals dokument.

Dokumentanalyserna har jag sedan använt för att se om man använder den dokumentation som finns tillgänglig för att följa de lagar och förordningar som Sverige är förbundna till.

Det finns inget generellt i alla de fall med barnkidnappningar, varje fall är unikt och går till på olika sätt och av olika anledningar. Hur man blir bemött som orolig förälder är olika kommun för kommun eftersom det inte finns några nationella riktlinjer som fungerar. Det som är generellt är de vetenskapligt framtagna riskfaktorer men det är viktigt att de används individuellt.

Närheten till de föräldrar jag har kontakt med är en förutsättning för detta arbete, de delar all rädsla, frustration och förhoppningar med mig vilket är ett unikt förtroende under denna svåra tid i deras liv. Första kontakten hade jag 2008, då med en mamma och hennes då 4 årige son som kom till det skyddade boendet jag arbetade på. De bodde i en grannkommun med skyddade personuppgifter och besöksförbud för pappan. Då hade ett våldsamt kidnappningsförsök inträffat på dagis. Barnet kidnappades sedan i januari 2009. Denna händelse beskriver jag i min B-uppsats i en fallbeskrivning. När jag redan då började sätta mig in i det enorma problem och dess följder fick jag kontakt med fler och fler föräldrar i samma situation både på det skyddade boendet men framförallt utanför. Samtidigt som jag har observerat har jag dokumenterat och i samtal med drabbade satt mig in i problematiken.

I rollen som öppen observatör kommer man ofta nära in på människors vardag och deras grundläggande uppfattningar. Forskaren befinner sig i den världen, men är inte en del av den. Han eller hon är tillräckligt nära för att vara delaktig i deras värld, men det är inte förenligt att bli en av dem. (Holme, et al. 1996, s.114).

Denna grupp är mycket speciell grupp, många lever med skyddad identitet och alltså gömda vilket gör det svårt att redovisa hela fall. Alla de jag observerat har pågående rättstvister och det blir då ett dilemma i igenkänningsaspekten. Dock återfinns specifika händelser i uppsatsen.

4. Litteraturoversikt

Min uppsats börjar med citat tagna ur *The crime of family abduction; A Child and Parent`s perspective*. U.S Department of Justice (2010) skrivna av två av huvudpersonerna i min uppsats nämligen de barn som riskerar, är eller har varit kidnappade.

För att belysa och förklara det faktum att vi lever i en enda värld, där vi socialiseras med varandra genom en allt mer ökande globalisering har Anthony Giddens varit framträdande både i "*Sociologi*" (1989) och i "*Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*". (1991) där han bl a skriver om risksamhället i globaliseringens spår.

Även Bauman Zygmunt, May Tim beskriver i *Att tänka sociologiskt*. (1990) globaliseringens effekt på det moderna samhället.

Jan Hjalpe har i sin bok "*Sharia, En gudomlig lag i en värld i förändring*".

(2005) beskrivit de svårigheter och kulturkrockar som uppstår i rättsliga familjefrågor när lagstiftning skiljer sig åt mellan länder och då svensk lag visa länder som praktiserar Sharia lag orsakar stora konsekvenser för återförande av kidnappade barn . För att belysa vikten av att göra riskanalyser/bedömningar vill jag förstärka den särskilda risk som finns när barnet riskerar att föras till ett muslimskt land genom två publicerade rapporter skrivna av Kristine Uhlman/UmHani: *Recognizing Risk of International Custody Abduction to the Non Hague, Islamic Countrys* (2004) och *Custody Abduction Risk Factors Unique to the Islamic Countries*. (2001-2002).

De specifika källobservationer som varit aktuella är framförallt den forskning som är gjord i USA, den forskningen är underlag för amerikansk lagstiftning UCAPA och i februari 2011 även för Socialstyrelsens rapport till regeringen. Med den forskningen och de erfarenheter jag har konstaterar jag att problembilden är densamma och därför har forskningen hög relevans även i Sverige, dock med viss anpassning till svenska förhållanden.

Uniform Child Abduction Protection Act UCAPA har tagits fram med hjälp av framförallt fyra stora forskningsstudier Bilaga 1.

1. "*Documentary study*. " Inger Sagatun-Edwards (1998)

2. "*Statewide Criminal Sanctions Study*" Martha-Elin Blomquist (1998)

3. "Interview Study" Janet Johnston (1998c)
4. "Intervention Study" Janet Johnston (1998a, 1998b)

Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention i Washington har bl a gett ut tre rapporter som har ovanstående forskningsstudier som underlag dessa tre rapporter har jag studerat och citerar ur i uppsatsen.

1. Chiancone Janet, Girdner Linda and Hoff Patricia *Issues in Resolving Cases of International Child Abduction by parents*" (2001)
2. Johnston Janet R, and Girdner Linda K *Family Abductors: Descriptive Profiles and Preventive Interventions*. (2001)
3. Johnston Janet R, Sagatun-Edwards Inger, Blomquist Martha-Elin and Girdner Linda K *Early identification of Riskfactors for Perantal Abduction* (2001).

Jag har använt mig av Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR Diagnostic and statistical Manual of Mental Disorders (2000), Michel Per-Olof, Lundin Tom, Otto Ulf *Psyko-traumatologi* (2001), Killèn Kari) *Svikna barn. Om bristande omsorg och vårt ansvar för de utsatta barnen* (2003) Faulkner Nancy Dr (1999) *Parental Child Abduction is Child Abuse* och Broberg Anders, Mothander Risholm Pia, Granqvist Pehr, Ivarsson Tord *Anknytning i praktiken Tillämpningar av anknytningsteorin* (2009) för att beskriva de diagnoser och de livsavgörande konsekvenser som förälder och barn och förälder kan få vid risk för barnkidnappning, fullbordad kidnappning eller när ett kidnappat barn återförts.

De lagar och förordningar som gäller nationellt och internationellt har hämtats från regeringens och Europeiska Unionens webbplats. Statistik har hämtats från Brottsförebyggande rådet BRÅ's webbplats.

För att beskriva vilken metod och teori jag har använt hänvisas till Holme Idar Magne, Solvang Krohn Bernt *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*.(1997).

5. Resultat

Genom att analysera denna uppsats syfte har jag kommit fram till att det finns stora brister i kunskap och en ofta naiv syn från samhället sida i frågan om olovligt bortförande av barn internationellt. Riktlinjer, lagar och förordningar är inte samstämmig med det verkliga praktiska arbete som utförs i kommunerna och i rättsväsendet.

Sverige har inte följt med utvecklingen av det globala samhället vilket får stora konsekvenser för de barn och kvarvarande föräldrar som drabbas.

Enligt alla lagar förordningar och konventioner som gäller barn utgår man ifrån att barn ska skyddas av samhället, barn ska ha rätt till en barndom, inte behöva leva i rädsla och om de skadas eller riskerar att skadas fysikiskt eller psykiskt ska man få den hjälp man behöver. Barn ska även ha rätt att ha en fungerande levnadsstandard rent ekonomiskt. Hela detta system är satt ur spel när det gäller dessa barn. Ingen fungerande nationell handlingsplan finns som fungerar i praktiken. Föräldrar som har stark oro för att ett bortförande ska ske får initialt oftast inget gehör hos socialtjänst eller polis. De blir helt enkelt inte trodda inte ens om kidnappningsförsök redan skett men avstyrts. En 15 årig pojke som nu givit upp berättade att han gått igenom allt hemskt ett barn kan gå igenom med misshandel, kidnappning och flera års kvarhållande i annat land och nu inget relevant skydd från svenska myndigheter, hans kommentar är "*vad är det som gör att det inte kan hända igen*" ?

More than 80 percent of parents contacted law enforcement within 24 hours of the abduction. Two-thirds said they received little or no assistance from the first law enforcement official they spoke with. One third of parents reported that law enforcement officials would not take information about their cases because the officials saw the abduction as a domestic situation. (Chiancone, Girdner, Hoff 2001, s.6).

I de fall där skydd ändå satts in är det ett stort problem, att som barn leva med skyddade personuppgifter och/eller kvarskrivning är i många fall helt hopplöst, man kan inte rota sig någonstans eftersom det inte finns fungerande rutiner hos myndigheter. Dessa personers vistelseort röjs hela tiden och de tvingas "akutflytta" många gånger. Sverige kan helt enkelt inte skydda dessa barn.

5.1 Särskilda risker

Religiösa eller kulturella grupper är ofta särskilt engagerade i familjerätten - lagar som rör giftermål, skilsmässa, vårdnad om barn, släktegendomens delning och kontroll och arvsbestämmelser. (Moller-Okin 2002, s.18).

Barnkidnappning är ett internationellt problem och riskfaktorerna ska anpassas till de olika ländernas lagar och konventioner. En särskild riskfaktor är om barnet riskerar att bortföras till ett muslimskt land. Enligt Islamsk lag Sharia skall mannens familj uppfostra barnen. Citat ur boken Sharia - En gudomlig lag i en värld i förändring: " *Överhuvud ger de familjerättsliga frågorna exempel på att det är svårt att föra över begrepp från ett rättssystem till ett annat. En problematik här är kidnappningsrisken. Vid en skilsmässa dömer den svenska domstolen oftast att modern ska ha vårdnaden om barnet (vilket då inkluderar rollen som förmyndare). Fadern får umgängesrätt. Då har det ganska ofta hänt att fadern (eller någon annan agnatisk släkting) tagit barnen med sig till det land där faderns familj hör hemma och lämnat dem där. Det har lett till att frånskilda mödrar motsätter sig faderns umgängesrätt. De ser risken att barnen förs ur landet". (Hjärpe 2005, s. 216). Barnen tillhör faderns familj, faderns religionstillhörighet, och det är fadern (eller någon annan agnatisk släkting som är wali, (förmyndare) som har rätten att bestämma över barnet. (Hjärpe 2005, s.217). Not: Agnatisk släkting är någon släkting i faderns familj även kallat patrilinejär härstamning.*

Även den amerikanska forskningen uppmärksammar denna specifika risk." *It is crucial to evaluate the risk of abduction because there is virtually no legal remedy for obtaining the return of the child from an Islamic country.*

Furthermore such abductions are common".(Uhlman/Uhmani 2004, s.21).

"According to the Koran, the Muslim father is always responsible for the religious upbringing of the child. Because of this responsibility, the father, or a family member selected by the father, is ultimately granted custody.

The father always has the right and responsibility to decide where a child lives, if such child can travel, and how the child is to be educated". (Uhlman/Uhmani 2002, s.44).

Här ser man tydligt hur traditioner, kultur och lagstiftningen "krockar".

Muslimska länder icke anslutna till Haagkonventionens länder har en annan syn på vårdnad om barn och barn som bortförts till ett muslimskt land har i stort sett ingen möjlighet att få hjälp med att bli återförd. I de fall det skett har det ofta varit någon i gärningsmannens närhet som hjälpt till..

"Islamic Countries have become a safe-haven for those who commit custody abduction, due in part, to the gender-based custody and divorce laws found there - laws strongly supported by Muslim culture and religion. In the Islamic countries, there are no legal processes that would require the return of an abducted child to the United States. (Uhlman/Uhmani 2002, s.38).

Svenska förhållanden är densamma som i USA, om ett svenskt barn bortförs till ett land som inte ratificerat Haagkonventionen har man i stort sett ingen möjlighet att återföra barnet vilket även bekräftas av utrikesdepartementet:

"Det är oftast betydligt svårare att få tillbaka ett barn som förts till ett land som inte är med i Haagkonventionen.

Eftersom det inte finns något regelverk att luta sig emot gäller lagstiftningen i det andra landet fullt ut. UD kan ändå ge viss hjälp till den drabbade föräldern, som en serviceåtgärd. Det kan bland annat handla om att finna en lokal advokat som kan driva ärendet i nationell domstol i det andra landet, eller att ge hjälp med att t ex. utfärda svenskt pass, när det är lagligen möjligt.

Det är inte ovanligt att ärenden av detta slag tar mycket lång tid att lösa. UD har inga maktmedel till sitt förfogande i dessa ärenden och kan därför aldrig bidra till en lösning i strid med andra länders lagstiftning eller domstolsbeslut. Det finns ett flertal ärenden som inte har nått någon lösning flera år efter det olovliga bortförandet"(www.regeringen.se/sb/d/2555/a/13835)

5.2 Konsekvenser för barn, kvarlämnad förälder eller förälder och barn som lever med hot/risk för bortförande.

Jag vill börja detta avsnitt med att fastställa att barnkidnappning är barnmisshandel. Idag finns dokumenterad forskning och erfarenhet som verifierar att så är fallet. Ph D Nancy Faulkner presenterade redan 1999 rapporten *Parental Child Abduction is Child Abuse* för United Nations

Convention on Childs Rights. I sin slutsats citerar hon Ph D Clawar & Dr Rivilin: *As adults, many victims of bitter custody battles who had been permanently removed from a target parent, whisked away to a new town and given new identity, still long to be united with the lost parent. The loss cannot be undone. Childhood cannot be recaptured. Gone forever is that sense of history, intimacy, lost input of values and morals, self-awareness through knowing one's beginnings, love, contact with extended family, and much more. Virtually no child possesses the ability to protect him- or herself against such an undignified and total loss.* (Faulker 1999)

Kontinuerlig rädsla och känsla av hopplöshet hos barn skadar och förändrar barn. Man får ett svagt KASAM *Känsla av sammanhang* och får svårt att hela tiden skapa nya relationer samtidigt som man måste glömma de gamla.

KASAM är ett begrepp som framtagits av Professor i medicinsk sociologi Aaron Antonovsky, begreppet har tre delar:

1. En grundläggande upplevelse av att det som sker i och utanför individen är förutsägbart, begripligt och strukturerat. (begriplighet).
2. Att de resurser dessa skeenden kräver finns tillgängliga. (hanterbarhet)
3. Att livets utmaningar är värda att investera sitt engagemang i. (meningsfullhet)

Ett svagt KASAM får stora konsekvenser i det vardagliga livet, t ex bristande engagemang, språkliga/sociala svårigheter i sin nuvarande miljö, negativa och oroande tankar, dåligt självförtroende, bristande samhörighet osv.

När en förälder inser att barnet kidnappats kan de drabbas av akut stressyndrom. *Den drabbade ska ha varit utsatt för en exceptionell psykisk belastning och patientens symptom ska ha debuterat inom någon timma efter exponeringen.* (Michel, Lundin & Otto 2001. s.116).

Den akuta stressreaktionen kan tolkas som en mycket stark normal psykisk reaktion på en onormal traumatisk belastning. (Michel et al. 2001, s.117).

Dessa föräldrar får senare inte sällan diagnosen GAD, General Anxiety Disorder (generaliserat ångestsyndrom) Bilaga 2. vilket drabbar kvinnor dubbelt så ofta som män.

Ett annat symptom är PTSD, posttraumatiskt stressyndrom, Bilaga.3 som det inte är ovanligt att barn och drabbad förälder lider svårt av.

Exempel finns att hälso- och sjukvårdens hantering av dessa patienter är utskrivning av psykofarmaka och KBT *kognitiv beteendeterapi*. Att använda sig av denna terapiform kan diskuteras eftersom patienten är kvar i traumat och har ett kvarstående hot. Dessa patienter skulle istället behöva kris och traumabearbetning för att lära sig hantera själva kidnappningen/risken för kidnappning och hur kunna leva vidare och orka kämpa för sitt/sina barn när det värsta har hänt eller riskerar att hända.

När man studerar forskning runt behandlingsformer är det tydligt att man utgår ifrån att patienten ska behandlas efter den diagnos man ställt, exempelvis PTSD. Däremot förutsätts det att patienten inte fortsättningsvis lever med ett fortgående hot, man är alltså kvar i traumat som kan vara att man är på flykt, lever gömd eller fått sitt barn kidnappat. Man lever år ut och år in i katastrofberedskap. Det visas lite förståelse för den problematiken eftersom kunskapen är bristfällig.

I ett nätverk med drabbade föräldrar har de själva utformat en diagnos som de tycker stämmer med deras verklighet, de kallar den SLD *Swedish Law Disorder*. SLD menar de är när staten är gärningsman – när det sekundära våldet skapar GAD. De menar att det skiljer sig från ”vanlig” GAD, upplevelsen är att den rädsla och osäkerhet de dagligen lever i både vad gäller risk för kidnappning och den rädsla för myndigheters okunskap och de konsekvenser det medför skapar GAD som normalreaktion de faktiska levnadsförhållanden.

Exempel på ”det sekundära våldet” är, att inte bli trodda av samhället, få den vård man behöver, multipla flyttningar pga att vistelseadress röjs av myndighet, den ekonomiska ruin man hamnar i när inget stöd och skyddsnät finns osv.

6. Analys

6.1 Statistik

Det finns ingen uppgift hos svenska myndigheter hur många barn som årligen olovligt förs över Sveriges gränser.

"Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning." (Brå 2010, s.27)

BRÅ's statistik visar antal anmälningar vilket innebär att man inte statistikfört antal bortförda barn.

I den amerikanska forskningsstudien *Issues in Resolving Cases of International Child Abduction by Parents* framgår det att i de flesta av fallen (70 procent) kidnappades ett barn. (Chiancone et al. 2001, s.4).

Enl. BRÅ Brottsförebyggande rådets officiella statistik har det de senaste 10 åren skett en stor ökning av "**Anmälda brott**" "Olovligt bortförande av barn"

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antal	942	936	1042	1085	1192	1142	1239	1385	1429	1718

Ökningen är 82% på 10 år. Eftersom man inte särredovisar om barnen olovligt förs bort inom eller utom landet vet man inte hur många faktiska fall som är anmälda gällande internationellt olovligt bortförda barn. Man vet ej heller hur många som återförs.

Tittar man sedan på statistiken över "**Personer lagförda för brott**" 2005-2009 för brottet "Egenmäktighet med barn" ser man följande:

	2005	2006	2007	2008	2009
Fängelse	7 (3)	6	7 (3)	7 (4)	7 (4)
Skyddstillsyn	0	1 (1)	1 (1)	0	0
Villkorlig dom	2 (1)	1	2 (1)	9 (7)	1 (1)
Böter	5 (5)	1	3 (2)	0	3 (2)
Åtalsunderl	0	1	0	0	1 (1)
Summa	13 (9)	10 (1)	13 (7)	16 (11)	12 (8)

(Inom parentes = lagförda kvinnor) Not: Statistiken delas upp i Alla, Ungdomar, Kvinnor och Män. Specifikt män finns statistik endast från 2009. Inga ungdomar lagfördes under 2005-2009. Detta betyder att kvinnor finns specificerade, övriga lagförda är män. 56,3% av de dömda är kvinnor och 43,7% är män.

När man anmäler brottet är rubriceringen "Olovligt bortförande av barn" och när man lagförs döms man för "Egenmäktighet alternativt Grov Egenmäktighet med barn".

Reflektionen man kan göra av detta är att anmälningarna ökar men antal personupplärade brott ligger på i stort sett samma under åren 2005-2009. Majoriteten av anmälningarna anses vara polisiärt upplärade och redovisas i statistiken som "tekniskt upplärade", då har förundersökningen lagts ner på att exempelvis att brott kan inte styrkas, gärningen är ringa, misstänkt avliden, brott preskriberat.

7. Nationella lagar och förordningar

Kunskapen hos ansvariga myndigheter i Sverige gällande riskfaktorer är mycket bristfällig vilket regeringen uppmärksammat och gav 2009 socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett riskbedömningsinstrument som presenterades och gick igenom i riksdagen i mars 2011. Det man kommit fram till är att i ärenden om vårdnad, boende och umgänge ska en bedömning göras om det finns risk för att ett barn utsätts för övergrepp, olovligen förs bort eller hålls kvar eller far illa på annat sätt, **alltså helt i enlighet med lagen 2006**. Detta betyder att gällande lag sedan 2006 inte följts eftersom det inte funnits någon metod att analysera risk. Det är av stor vikt att det tillkommer en metod för fördjupad riskbedömning som är individuell. Personen som ska utföra bedömningen måste ha specialkunskaper och rutin.

De lagar, konventioner och förordningar som finns dagsläget gällande risk för bortförande, umgängeslag och socialtjänstlag är i sin utformning bra, problemet är att kunskapen i frågan brister på alla nivåer och det inte finns någon samordning för att möjliggöra att lagarna och konventionerna kan följas. Detta medför att risken inte uppmärksammas, tas på allvar och förebyggs. Man kan konstatera att detta blir en riskfaktor i sig.

7.1 Föräldrabalk

(1949:381) 6 kap. Om vårdnad, boende och umgänge

19 § Rätten ska se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda.

Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge ska socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Har nämnden tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna rätten sådana upplysningar. Om det behövs utredning utöver vad som sägs i andra stycket, får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att verkställa den. (1949:381) 6 kap

Lagstiftarna utgår, med rätta, från att det är till barnets bästa att ha umgänge med båda föräldrarna, men det görs också klart att det är barnets rätt till umgänge med föräldern, snarare än förälderns rätt till umgänge med barnet, som lagstiftaren försöker skydda. Men trots att domstolar och sociala myndigheter fått tydligare riktlinjer, visar erfarenheterna från verksamheter som arbetar med barn som utsatts för våld mot mamma att den våldsutövande förälderns krav och behov i många fall kommer att väga tyngre än omsorgen om barnets bästa när beslutet fattas. (Broberg, Mothander- Risholm, Granqvist & Ivarsson 2009, s.369). Våld i familjen är en riskfaktor enl.UCAPA.

Ovanstående författare tar även upp problematiken gällande vårdnad, många föräldrar vågar inte driva frågan om enskild vårdnad trots att man vet om barnets utsatthet. *Föräldern är rädd att förlora hela vårdnaden eftersom familjerätten och domstolen anser att den föräldern "allvarligt försvårar" eller "uppenbart motarbetar" en "uppgörelse. Ur anknytnings-/omvårdnadspunkt är detta extra allvarligt eftersom förälderns förmåga att skydda barnet mot faror är en central omvårdnadsaspekt. (Broberg et al. 2009 s.370). Just denna problembild har jag upplevt många gånger både när det gäller våld i familjen och hos föräldrar där det finns risk för barnkidnappning.*

7.2 Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå.

5.1 Syftet med hot och riskbedömningar är att få ett strukturerat underlag för att vidta rätt skyddsåtgärder som ska förhindra ny eller upprepad brottslighet och allvarliga trakasserier.

5.1.1 Huvudprincipen är att hot och riskbedömningar ska genomföras i samtliga ärenden gällande brott i nära relationer. En första bedömning bör göras i ett så tidigt skede som möjligt för att dokumentera grunder för skydd, hjälp och stöd. Denna information kompletteras med en strukturerad hot och riskbedömning. Bedömningarna är "färskvara" och bör omprövas regelbundet.

5.1.3 Resultatet av den strukturerade hot och riskbedömningen kan ligga till grund för åtgärder både mot gärningsmannen och för brottsoffret.

Här kan man utan problem innefatta även riskbedömningar gällande olovliga bortföranden.

Det är av stor vikt att familjerättssekreterare, polis och domstolar får utbildning i frågan både för att kunna göra riskbedömningar som är rättssäkra och ”håller” i domstol men även för att få med sig riskfaktorerna i ”ryggmärgen”. Har man gjort en riskbedömning som tagits upp i domstol måste man även ”försvara” den och då är det av största vikt att man har fördjupad kunskap i frågan annars blir riskbedömningen värdelös.

7.3 Regeringens proposition Nya Vårdnadsregler

Enl. (Prop 2005/06:99 6 kap 2§) ska den riskbedömning som behöver göras bland annat grunda sig på vad som tidigare utretts om inträffade händelser och om andra faktiska händelser t ex övergrepp, hot om övergrepp, allmän attityd till våld, missbruksproblem och psykisk sjukdom. Ett påstående om övergrepp ska beaktas även om exempelvis en förundersökning lagts ner. Domstolen och socialnämnden ska vid bedömningen av vad som är bäst för barnet i mål om vårdnad, boende och umgänge ta särskild hänsyn till risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

7.4 Regeringens proposition 2009/10:232 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Umgängesstöd. Bilaga 1 s.61

I propositionen Umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn (prop. 2009/10:92) föreslås bl a att den möjlighet som domstol har att besluta att en kontaktperson som utses av socialnämnden ska samverka vid umgänget ska lagregleras och benämnas umgängesstöd. Enl. förslaget ska en provning av barnets behov av umgängesstöd göras. Umgängesstöd kan behövas t ex för att barnet ska slippa uppleva konfliktfyllda konfrontationer mellan föräldrarna eller om barnet känner en oro över umgänget. Däremot ska den person som medverkar vid umgänget inte ses som en person med särskilt mandat att fysiskt förhindra att barnet bortförs eller kränks. Om det finns risk för övergrepp eller bortförande kan resultatet bli att umgänge mellan barnet och föräldern inte kommer till stånd. Lagändringarna träder i kraft 1 augusti 2010.

Ca hälften av alla barnkidnappningar sker vid umgänge. Det är mycket ovanligt att en förälder nekas umgänge vid en vårdnadstvist. Problemet är som man ser i ovanstående text att när man trots hög konfliktnivå hos föräldrarna beviljar umgänge med umgängesstöd, detta är ingen garanti för att barnet inte kidnappas eftersom en kontaktperson inte har legal rätt att ingripa. Här har man nu i förarbetet till lagändringen skärpt tonläget och ger utrymmet att besluta om att **inget** umgänge ska ske om det finns risk för bortförande, för att kunna använda sig av denna regel krävs det att man har kunskapen om vad som är en risk och här ser man mycket tydligt betydelsen av att ha gjort en fördjupad strukturerad riskbedömning.

7.5 Brottsbalken

7 kap 4§ Om brott mot familj. *Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för egenmäktighet med barn till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barnet eller om den som ska ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.*

7.6 Folkbokföringslagen (1991:481)

§20 *Den som kan antas under sin normala livsföring komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år ska avregistreras från folkbokföringen som utflyttad.*

§21 *Den som oavbrutet under två år saknat känt hemvist avregistreras från folkbokföringen som obefintlig.*

Dessa två paragrafer får mycket stora konsekvenser för kidnappade barn. Finns man inte i folkbokföringen har man inte rätt till någon hjälp eller ekonomiskt stöd. Har man dessutom varit borta i mer än två år anses man vara obefintlig. Det är inte ovanligt att en förälder vet vart barnet befinner sig men får ingen hjälp eftersom landet inte har något samarbete med Sverige.

Det är heller inte ovanligt att man inte vet vart barnet befinner sig.

Dessa paragrafer blir per automatik kontraproduktiva i arbetet att återföra barnen

7.7 SOU 2001:70 Betänkandet Konsulärt bistånd till svenskar utomlands.

s.182

11.3 När bör bistånd lämnas?

11.3.1 Att avgöra var en biståndssökande är bosatt kan innebära vissa problem. Flera utlandsmyndigheter har i sina svar på enkäten pekat på att begreppet är svårt att tolka. Det beror bl.a på att de som ansöker om bistånd inte känner till eller förstår denna grund för rätten till bistånd och inte kan ange om de är skrivna i Sverige. Det kan förekomma att en person är utskreven från Sverige men inte har uppehållstillstånd i vistelseslandet och i praktiken inte är skriven någonstans.

I UD`S praxis anses en person ha hemvist utomlands om han eller hon avregistrerats från folkbokföringen som utflyttad.

Har finns ett exempel på en svensk mamma som "kidnappade" tillbaka sina barn från ett sydamerikanskt land. Mamman kvarhölls i landet mot sin vilja och framtogs pass, enl. landet existerade inte barnen eftersom pappan registrerat sig som barnlös. Pappan höll barnen och mamman åtskilda, t ex om mamman skulle gå på toaletten låstes barnen in i ett annat rum. Detta pågick i 7 år. När mamman sedan lyckades fly fick hon göra det själv utan barnen. Åkte sedan tillbaka och fick fatt i barnen med hjälp av en släkting till mannen och flydde igen med hjälp av det landets regeringen. Hon var alltså tvungen att ta sig till Sverige för att övertala myndigheterna om hjälp. Detta lyckades p ga att hon samlat dokumentation från landet som bevisade hennes sak.

7.8 Socialstyrelsen

I mars 2011 beslutade riksdagen att arbetet gällande riskbedömning ska fortsätta enligt den presenterade rapporten från Socialstyrelsen "Initial riskbedömning för vårdnad, boende och umgänge". De har tagit fram ett utkast till ett bedömningsinstrument som ska användas vid en initial kontakt med föräldrar för att vägleda tjänstemän för att eventuellt göra en grundligare riskbedömning som det ännu inte tagits fram någon metod för. Detta "instrument" innehåller många delar där bortförande av barn har en marginell plats, "instrumentet" är till för att ge indikationer på att barn far illa. Socialstyrelsen säger också att arbetet med att ta fram ett riskbedömnings-

instrument är långsiktigt och att de kommer genomföra en konsekvensanalys av att introducera instrumentet". Det finns alltså inget beslut på att instrumentet kommer att införas utan beslutet innebär att arbetet fortsätter.

Man kan dock konstatera att när man läser rapporten hittar man i stort sett alla UCAPA's riskfaktorer, dessa förekommer inte som en checklista utan på olika platser i rapporten. Socialstyrelsen har även lagt till några riskfaktorer. Bilaga 4. Tyvärr har sakavdelningen på Socialstyrelsen gjort en kommunikativ bedömning att rapporten "inte är intressant" för en större målgrupp så den har inte publicerats på deras hemsida.

(Mail till Socialdepartementet från Stefan Djurström Socialstyrelsens kommunikationsavdelning 5/5 2011). Vill man ta del av rapporten måste man själv kontakta registratören. Det är av största vikt för det fortsatta arbetet och för att belysa ansvaret hos berörda myndigheter att rapporten blir känd så man kan börja implementera utbildning och kunskap ute i verksamheter som möter denna problematik.

8. Internationella konventioner

8.1 Haagkonventionen 1980

Konventionens syfte är att skydda barn från de skadliga effekterna som uppstår när ett barn förflyttas eller hålls kvar i strid med lagen samt att upprätta procedurer för att garantera att barnet omedelbart återlämnas till den stat där den har sin hemvist. För att detta ska fungera krävs det att konventionsstaterna följer och tolkar konventionen som den är menad.

De länder som ratificerat Haagkonventionen har som huvudregel att det bortförda barnet skall återföras så snart som möjligt. De länder som ratificerat Haagkonventionen har skrivit en handbok, Good practice 1, 2 och 3. I Good practice 1 ser länderna det viktigt att kunskapsutbyte sker mellan länderna. Detta ser vi nu exempel på när Socialstyrelsen använder sig av den amerikanska forskningen och framtagna riskfaktorer i UCAPA och implementerar kunskapen i Sverige.

"När det gäller länder som har undertecknat Haagkonventionen finns det goda möjligheter att barnet kan återvända till sitt hemland. Men man bör vara medveten om att frågan om återförande ska avgöras i domstol om en frivillig lösning inte kan nås. En domstolsprocess kan ta tid och den utländska domstolen kan under vissa förutsättningar avslå ansökan. Någon garanti för att barnet återförs finns alltså inte, även om huvudregeln enligt konventionerna är att ett återförande ska ske så snart som möjligt."

www.regeringen.se/sb/d/2555/a/13835

Precis som UD beskriver det kan det vara mycket svårt att i praktiken återföra ett barn genom Haagkonventionen, den kan t ex endast tillämpas om kidnappande förälder kan delges av domstol och det finns en rad kryphål som möjliggör att ärendet förhalas så länge att barnet anses ha fått ett nytt hemvistland. Mycket få barn återförs genom Haagkonventionen, ett Haagdomstolsbeslut är inte lika med att beslutet verkställs av destinationslandet, exempel finns där en svensk pojke varit bortförd och kvarhållen i 3 år. Trots att föräldern har vårdanden både i Sverige och bortförandeland motarbetar bortförandelandet ett återförande.

Inom EU inrättades 1987 en "Barnombudsman för barn som förs bort vid internationella vårdnadstvister". 2009 utsågs Roberta Angelilli till ombudsman. Uppdraget är att hjälpa föräldrarna att komma överens för barnets bästa genom medling. Man samlar ett team av lämpliga medlare för varje enskilt fall som talar samma språk som de tvistande parterna. Att använda sig av medlare är dock inte lämplig i alla fall, i de fall där det förekommer hög konfliktnivå kan man inte använda den traditionella processen för att besluta om vårdnad, boende och umgänge.

"Custody mediation as usually practiced is not effective with highly contentious families. They often return to court to relitigate custody and visitation issues-not to resolve parental conflicts. Adjudication can result in a well-crafted order, but high -conflict parents often do not carry out the terms of the order (e.g., accessing services ordered to help them with various problems) Consequently, the children continue to be exposed to harmful and conflictual situations.
(Johnston et al. 2001, s.10).

Många barn bortförs dock till länder som inte ratificerat Haagkonventionen, exempelvis saknas de flesta av staterna i Mellanöstern och Afrika.

2010 hade 84 stater ratificerat konventionen.

Både gränsdragningen mellan europeisk kultur och andra kulturella världar och den inbördes gränsdragningen mellan de olika nationella kulturerna är ett problem. Gränserna är fiktiva och undflyende. I verkligheten är övergångarna mycket mer oklara än vad som framgår av medlemslistorna i diverse internationella organisationer. (Knudsen, Wilken 1997, s.15).

Haagkonventionen är inte det starka medel man skulle önska, det är nog så att beslutsfattare inte var beredda på den stora ökning av bortföranden som sker i globaliseringens spår.

8.2 Bryssel II förordningen

En EU-förordning om domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, umgänge samt återförande av barn gäller som svensk lag sedan den 1 maj 2005. Förordningen är direkt tillämplig för alla EU:s medlemsstater utom Danmark.

Bryssel II- förordningen som bygger på reglerna i Haagkonventionen har också till uppgift att förhindra att föräldrar för bort sina barn inom unionen.

I praktiken kan man som förälder ansöka om verkställighet av dom om t ex vårdnad, umgänge eller återförande av barn. Svensk domstol skall automatiskt utfärda ett intyg om ärendet har internationell anknytning.

Både Haagkonventionen och Bryssel II- förordningen har utrikesdepartementet som centralmyndighet, i varje land finns en centralmyndighet som skall sköta kontakter mellan länder och stödja och vägleda förälder som ansöker om ett återförande.

8.3 FN's barnkonvention

Många av artiklarna i konventionen är aktuella när man pratar om bortförda barn och de konsekvenser de utsätts för, artiklarna är även kompatibla med riskfaktorererna i UCAPA, exempelvis:

Art 5 Föräldrars ledning

I dessa fall är det oftast en mycket hög konfliktnivå mellan föräldrarna vilket gör ett samarbete omöjligt.

Art 6 Rätt till liv och överlevnad

Om ett barn bortförs till ett land i krig utsätts barnet för risker för sitt liv och man kan inte säkerställa dess överlevnad och utveckling.

Art 7 Rätt till namn och nationalitet

Per automatik förlorar ett internationellt bortfört barn sin nationalitet. Många av dessa barn tvingas även byta namn.

Art 8 Rätt att behålla identitet

Vittnesmål bekräftar att bortförda barn tvingas ljuga om sin identitet, man får inte säga var man kommer ifrån, vad man heter eller vad ens förälder heter osv. *"Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpigt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet".*

Art 11 Olovligt bortförande

första stycket slår fast medlemstaternas ansvar:

Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

"Konventionsstaterna skall främja ingåendet av bilaterala eller multilaterala överenskommelser eller anslutning till befintliga överenskommelser". I praktiken fungerar vissa sådana överenskommelser inte alls exempelvis det bilateral avtalet mellan Sverige och Egypten, vilket bekräftas av Konsul Karin Hedgård Sveriges ambassad i Kairo 2007.

Art 12 Åsiktsfrihet och rätten att bli hörd

När man bortför ett barn mot dess eller dess vårdnadshavares vilja tar man även bort barnets rätt att bli hörd. Man är helt " i händerna" på den bortförande föräldern.

Art 14 Tanke, samvets- och religionsfrihet

Som vårdnadshavare har man både rättigheter och skyldigheter, konventionsstaterna skall respektera dessa på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling. Ett bortfört barn har inga möjligheter att exempelvis "välja" religion. Många barn bortförs just av den anledningen: att man vill uppfostra barnet i någon annan religion än den i barnets hemvistland.

Art 19 Skydd från övergrepp

I fall med barn som bortförs/riskerar att bortföras av följande anledningar: omskärelse i förälders hemland och tvångsgifte har konventionsstaterna ett stort uppdrag i att skydda. Man ska vidta alla lämpliga åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet.

Man ska även skydda barnet mot alla former av fysiskt och psykiskt våld.

Våld i nära relation är en riskfaktor enligt UCAPA. "*Tillfogade skador genom aktiva handlingar kan exempelvis ske genom att de aggressioner som egentligen var riktade mot makan/maken överflyttas till barnet*" (Killèn 2003, s.35).

Art 24 Hälsa och sjukvård

Här fastslås det att staterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

Art 26 Social trygghet

Den sociala tryggheten för ett bortfört barn kan helt försvinna om man bortförs till ett land i krig. Men även om man lever ett liv på flykt utan någon fast punkt och möjlighet att bygga upp stabila relationer.

9. Diskussion

Uppsatsens syfte att redovisa den forskning, nationella och internationella lagar som gäller i fall med kidnappade barn visar att om man har en samlad bild kan man med legal rätt och vetenskaplig strukturerad riskbedömning förhindra att barn kidnappas internationellt och därmed undanröja det stora lidande det innebär för barn och kvarlämnad förälder.

För att säkerställa rättskydd och barns bästa är vi skyldiga att använda oss av den kunskap och erfarenhet som finns. UCAPA är vetenskapligt framtaget, testat och används enligt lag i ett flertal stater USA (ligger även som lagförslag i andra stater).

Ett sätt forska efter svenska förhållanden skulle kunna vara att ta fram fall där barn är kidnappade, varit kidnappade eller riskerar att kidnappas och göra en riskbedömning i efterhand liknande den fallbeskrivning jag gjorde i min B-uppsats. Man skulle då få fram hårddata och se de händelsemönster som är specifika för olovligt bortförande av barn i Sverige. Jag är dock övertygad om att det inte skiljer sig nämnvärt från andra länders erfarenheter vilket man kan validera genom den forskning och litteratur som finns tillgänglig.

Globaliseringen är inte något som bara finns "där ute" någonstans eller är verksam på ett avlägset plan och inte rör den enskilde individens angelägenheter. Globaliseringen är istället något som finns "här inne" och som påverkar individernas nära relationer och inre liv på flera olika sätt. Våra personliga liv har ofrånkomligen förändrats som en följd av globaliseringens krafter som träder in i våra lokala kontexter och våra hem och kollektivt via opersonliga vägar - media, internet och populärkulturen - men även genom att vi kan ha personliga kontakter med människor från andra länder och kulturer. (Giddens 1989, s.73).

Det finns anledning att ta fram ett specifikt utbildnings och analysmaterial för risk för olovligt bortförande av barn och inte blanda ihop det med andra typer av vanvård. Parallellt med utformningen av denna uppsats har jag påbörjat arbetet med att forma ett utbildningsmaterial riktat till de som kommer i kontakt med denna problematik.

Under våren 2010 gjorde jag tre stycken riskanalyser som lämnats till tingsrätt. Riskanalyserna och bedömning av risken hade forskning och UCAPA's riskfaktorer som grund och kompletterades med bl.a specifik information av respektive land och dess regelsystem. En av riskanalyserna har även använts av polisen som underlag för beslut om rekommendation gällande skydd

9.1 Nyttan med riskbedömning

1. En initial hjälp för förälder i kontakten med socialtjänst och polis på ett strukturerat sätt sätta ord på den oro som finns och alla händelser som förekommit. I den initiala riskbedömning kan man använda riskfaktorerna som en checklista för att utröna om en fördjupad riskbedömning ska ske.
2. Ett vetenskapligt framtaget strukturerat material för polis eller annan sakkunnig riskbedömare att systematiskt samla och analysera all information och dokumentation för en fördjupad riskanaly/bedömning av risken och även behovet av skydd.
3. Ett underlag till domstolen för beslut i frågor gällande vårdnad boende och umgänge där riskbedömningen är **en** del av handlingarna.

9.2 Uniform Child Abduction Prevention Act UCAPA.

Enligt UCAPA med underliggande forskningsstudier består varje riskbedömning av tre hörnpelare vilka kan anses utgöra speciella riskfaktorer

- A) möjligheten att återföra, lokalisera barnet. Te x ekonomiskt geografiskt oberoende, multipla nationaliteter/identiteter, bortförande till "Sharialand" mm.
- B) den skada barnet kan antas fara vid realiserad kidnappning, tex ingen eller mkt liten kontakt och med det anknytning/trygghet till kidnappande förälder. Skadan ökar med nivå på anknytning. Ju mindre anknytning, ju större skada.
- C) antal närvarande riskfaktorer enligt UCAPA med underliggande forskningsstudier.

För att på ett fullgott sätt kunna använda sig av riskfaktorerna på ett fördjupat plan är det av största vikt att man har kunskap om bakgrunden till faktorerna. Det är även av största vikt att en samverkan mellan socialtjänst, polis och sakkunnig riskbedömare finns.

Risikfaktorer enligt Uniform Child Abduction Prevention Act (UCAPA) kommenterade enligt forskning och erfarenhet och översatta till svenska . Ju fler riskfaktorer som uppfylls ju större är risken för kidnappning. En riskbedömning är "färskvara" och ska göras med jämna mellanrum.

(a) Utredning av svaranden (Risk-föräldern):

(1) *Har kidnappat eller försökt kidnappa barnet;*

Kontrollera belastningsregister både i Sverige och hemland och ev vittnesmål.

(2) *Har hotat att kidnappa barnet;*

Har föräldern tidigare försökt få hjälp p ga hot hos socialtjänst eller polis. Sök dokumentation,.

(3) *Har vidtagit åtgärder som indikerar planering av kidnappning, inkluderat:*

(A) *Övergett anställning;*

Har föräldern slutat sitt arbete utan att ha ett nytt.

(B) *Försäljning av permanent bostad;*

Har man sålt sitt hus och t ex bor i tillfällig bostad, t ex hos vän eller släkting.

(C) *Uppsägning av hyreskontrakt;*

Se ovan

(D) *Stängning av bankkonton eller andra finansiella transaktioner, likvidering av tillgångar, undanhållande eller förstörelse av finansiella dokument, eller utförande av någon annan ovanlig finansiell aktivitet.*

I planeringen av en kidnappning är det inte ovanligt att man ser till att få tag i så mycket kontanter som möjligt, t ex skaffar kreditkort och tömmer dem.

"Gömmar" pengar, har stora mängder pengar hemma istället för i bank.

(E) *Ansökan om pass eller visa eller resehandling för svaranden, en familjemedlem, eller barnet;*

(F) *Försök till att få ut barnets födelsebevis eller skolans dokumentation eller hälsodokumentation;*

(4) *Har varit, är aktiv inom familjevåld, stalking, eller barnmisshandel eller försummelse;* All dokumentation hos socialtjänst och polis är mycket viktig

(5) Har nekat att följa vårdnadsbeslut;

Den stora konfliktnivå som finns i dessa fall påverkar hela processen, riskförälder vill inte följa beslut eftersom man anser de vara fel. Antingen svarar man ej på delgivningar annars saboterar man genom att inte hämta barnen eller hämta på fel tider.

(6) Saknar starka band genom familj, finansiella, emotionella, eller kulturella band till barnets hemvistland;

(7) Har starka band, finansiella, emotionella, eller kulturella band till ett annat land;

(8) Kommer sannolikt att ta barnet till ett land som:

(A) Inte är anslutet till Haagkonventionen och saknar utlämningsavtal av kidnappande förälder eller återförande av barnet;

I dessa fall är det mycket svårt om inte omöjligt att återföra barnet. Svenska myndigheter har inga möjligheter att agera, det enda man kan göra är att en ambassadtjänsteman kan uppmana föräldern att återföra barnet till dess hemland.

(B) Är anslutet till Haagkonventionen men:

(i) Haagkonventionen är inte tillämplig mellan aktuellt land och barnets hemvistland;

(ii) Landet tillämpar inte Haagkonventionen enligt den senaste tillämpningsrapporten:

eller

(iii) Saknar legala mekanismer för omedelbar och effektiv verkställighet av ett återförande enligt Haagkonventionen;

(C) Landet innebär en risk för barnets fysiska och emotionella hälsa eller säkerhet pga specifika omständigheter för barnet eller pga brott mot mänskliga rättigheter mot barn i aktuellt land;

Om landet tillämpar tvångsgifte och/eller omskärelse är det sannolikt att barnets fysiska och emotionella hälsa och säkerhet riskeras.

(D) Har lagar eller traditioner som skulle:

(ii) Begränsa barnets legala möjlighet att lämna landet efter att barnet når myndig pga barnets kön, nationalitet, eller religion;

(E) Finns inkluderad på lista för länder som stödjer terrorism;

- (F) Saknar en officiell diplomatisk närvaro från barnets hemvistland; eller*
- (G) Är aktiv i militära aktiviteter eller krig, inklusive inbördeskrig, mot vilka barnet kan bli utsatt;*
- (9) Genomgår en immigrations eller nationalitetsstatus vilket skulle påverka svarandens möjligheter att stanna i barnets hemvistland legalt;*
- (10) Har fått nekat ansökan om medborgarskap i barnets hemvistland;*
- (11) Har förfalskat eller presenterat vilseledande eller falska bevis på myndighetsdokument eller underliggande dokument för att få ut eller försök till att få ut ett pass, ett visum, resedokumentation, ett socialförsäkringskort, ett körkort, eller andra myndighetsutställda identitetshandlingar eller har vidtagit annan missvisande representation mot barnets hemvistlands myndigheter;*
- (12) Har använt multipla namn för att vilseleda eller bedra; eller Enl. interpol är det mycket svårt att lokalisera någon som använder sig av multipla identiteter.*
- (13) Har engagerat sig i annat beteende som domstolen anser vara relevant för risken av kidnappning.*

10. Sammanfattning

En viktig slutsats man kan dra är att i det stora perspektivet har vi mycket kvar att lära, en stor utbildningsinsats krävs framförallt av tjänstemän inom socialtjänsten, polisen och rättsväsendet. I förlängningen även sjukvård, skola och andra som träffar på dessa föräldrar och barn.

Kunskap finns hos de som är särskilt intresserade men det är ju svårt för alla brottsoffer att få fatt på just dem för att få adekvat hjälp. Framförallt behövs det fler juridiska experter på internationell familjerätt som vågar ta dessa ärenden. Personligen har jag vid ett tillfälle fått ringa fyra advokater innan något tog fallet eftersom de slutat med att ta vårdnadsfall, de orkar inte med den stora press de utsätts för. Jag har även varit med om att advokater "hoppas av".

Samhällsaspekter på vad det är som möjliggör och orsakssamband varför detta problem existerar skiljer sig inte ur ett globalt kontext. Globaliseringen har möjliggjort att människor reser världen över och skaffar nya nätverk. Man kan flytta inom Europa utan problem och vi lever nu i ett mångkulturellt samhälle. Relationer och kärlek uppstår och allt detta är positivt men det finns även denna baksida som vi inte hunnit med att förstå konsekvenserna av.

Globaliseringens effekt kommer inte att försvinna. En globalt förorsakad otrygghet kan således finna sitt utlopp i ett lokalt initierat syslande med säkerheten. (Bauman May 1990, s.157).

Ju mer man fördjupar sig i denna problematik ju mer växer det och man måste vara mycket noga med att hålla isär begreppen. Det finns många skäl till varför ett barn bortförs och man får vara noga med att inte generalisera problematiken, varje fall är unikt.

Det kan t ex handla om hämnd, makt, rädsla, kultur och religion. Man kan bortföras inom eller utom landets gränser och ur ett föräldraperspektiv är det lika förödande, barnet är borta var det än befinner sig . Man kan även lämnas kvar i annat land efter en "semesterresa" för att giftas bort. För barnet får det dock livsavgörande konsekvenser om det förs utom landet och särskilt till ett land som inte ratificerat Haagkonventionen.

Det krävs mer forskning och uppmärksamhet i Sverige i frågan och man måste i vart fall börja statistikföra exakt hur många barn som bortförs över gränsen så man vet problematikens storlek.

Att göra strukturerade riskanalyser och bedömningar kommer att förhindra att barn förs bort och sätta fokus på att vi inte tolererar att barns bästa inte prioriteras. *Att göra riskbedömningar när det rör sig om högkonsekvensrisker måste på motsvarande sätt skilja sig från de bedömningar man gör vid risker där konsekvenserna regelbundet kan observeras och kontrolleras, även om dess tolkningar ständigt måste revideras och uppdateras i ljuset av nya teorier och informationer.* (Giddens 1991, s.148). Denna reflektion är utomordentlig i denna fråga trots att Giddens här talar om högkonsekvenser vid stora katastrofer. Man kan t ex inte "pröva" om ett umgänge skulle fungera om man konstaterat att det föreligger hög risk för bortförande eftersom ca hälften av kidnappningarna sker vid umgänge, med eller utan umgängesstöd.

Syftet med uppsatsen är ju att sammanställa och lyfta fram Sveriges regelverk vad gäller olovligt bortförande av barn och jag anser att Sverige har en god grund i de lagar, konventioner och förordningar som vi har förbundet oss till, det som är viktigt nu är en kraftig attitydförändring och samordning så vi per automatik vid misstanke om att barn olovligt kommer att föras bort agerar direkt och på ett konsekvent sätt enligt de lagar och regler som gäller, allt för att

skydda barnet/barnen från de konsekvenser som uppstår när man lever under risken att bortföras.

De stora konsekvenser det innebär för barnet och kvarlämnade förälder är enorma och de utkämpas oftast i det tysta. Förälder drabbas hårt ekonomiskt p ga att man ska driva rättsärendet kanske i flera länder och pengarna tar slut fort, man får sälja sitt hem och låna pengar för att klara sin dagliga livsföring. Vissa klarar sig inte om de inte får gåvor från t ex kyrkan. Man blir även av med barnbidrag och underhållsbidrag om en barn är kidnappat och kan alltså inte ha samma standard om barnet återförs eftersom man inte haft råd att ha kvar sin bostad.

Som kvarlämnad förälder drabbas man dubbelt av att man samtidigt som man ska hantera sin egen rädsla och mående p ga risken för bortförande eller i realiteten har ett bortfört barn är man också mycket rädd för myndigheters agerande, beslut och okunskap som blir en riskfaktor i sig. Denna situation skapar sjukdom p ga den starka stress man lever i.

De bortförda barnen har lika olika berättelser som antal barn, vissa lever ett relativt normalt liv med sin förövare medans andra har det mycket svårt med ständig flykt och hjärntvätt. Exempel finns där förövare skickat filmer på det svårt traumatiserade barnet till kvarlämnad förälder där barnet ömsom gråter och ömsom är argt och den ständiga frågan är varför vill du inte ha mig.

10.1 Saknade barns nätverk

I Sverige finns föräldranätverket Saknade barns nätverk www.saknadebarn.org. När jag fick kontakt med det första fallet 2008 var de enda som kunde svara på frågor om denna problematik. Där fick föräldern stöd av föräldrar med samma erfarenheter och barnet exponeras flitigt på hemsidan. Hemsidan innehåller efterlysningar bloggar och all information man kan behöva som drabbad förälder.

Föräldranätverket består av bl. a drabbade föräldrar. Det finns ingen utbildning eller hjälp direkt när man drabbas eller när man står bredvid som stödperson så detta nätverk är ovärderligt för drabbade föräldrar och barn.

Motsvarande organisationer finns även i andra länder som t ex Reunite i England och Find the children i USA.

11. Referenslista

- American Psychiatric Association (2000) MINI-D IV Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR Diagnostic and statistical Manual of Mental Disorders. Washington DC and London, UK. Översättning Danderyd (2002) Pilgrim Press.
- Bauman Zygmunt, May Tim (1990) Att tänka sociologiskt. Göteborg: Korpen.
- Broberg Anders, Mothander Risholm Pia, Granqvist Pehr, Ivarsson Tord (2009) *Anknytning i praktiken Tillämpningar av anknytningsteorin* Finland: WS Bookwell
- Brottsbalken 7 kap 4§ Om brott mot familj
- Brottsförebyggande rådet BRÅ (2010) *Uppklarade brott. Slutlig statistik för 2010*. Sveriges officiella statistik.
- Chiancone Janet, Girdner Linda and Hoff Patricia (2001) *Issues in Resolving Cases of International Child Abduction by parents*. Washington: Office of Juvenile Justice and delinquency Prevention
- Faulkner Nancy Dr (1999) *Parental Child Abduction is Child Abuse* Philadelphia: Pandoras box
- Föräldrabalken (1949:381) 6 kap
- Giddens Anthony (1989) *Sociologi*. Camebridge: Polity press.
- Giddens Anthony (1991) *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos AB
- Hague Conference on Private International Law (2003) Bristol: *Good practice 1*.

- Hjärpe Jan. *Sharia - En gudomlig lag i en värld i förändring.* (2005)
Stockholm: Nordstedts Förlag.
- Hoff Patricia M. "*UU*" *UCAPA: Understanding and Using UCAPA to Prevent Child Abduction.* (2007)
- Holme Idar Magne, Solvang Krohn Bernt (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder.* Lund: Studentlitteratur
- Johnston Janet R, and Girdner Linda K (2001) *Family Abductors: Descriptive Profiles and Preventive Interventions.* Washington: Office of Juvenile Justice and delinquency Prevention.
- Johnston Janet R, Sagatun-Edwards Inger, Blomquist Martha-Elin and Girdner Linda K (2001) *Early identification of Riskfactors for Perantal Abduction.* Washington: Office of Juvenile Justice and delinquency Prevention
- Killèn Kari (2003) *Svikna barn. Om bristande omsorg och vårt ansvar för de utsatta barnen:* Falun: ScanBook AB
- Knudsen Anne, Lisanne Wilken (1997) *Kulturella världar. Kultur och kulturkonflikter i Europa.* Lund: Tiedlund förlag.
- Michel Per-Olof, Lundin Tom, Otto Ulf (2001) *Psyko-traumatologi.* Lund: Studentlitteratur
- Regeringens proposition *Nya Vårdnadsregler* 6 kap 2§ s.6 (Prop 2005/06:99)
- Regeringens proposition *Strategi för att stärka barns rättigheter i Sverige.* Bilaga 1 (2009/110:232)

- Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå, Rikspolisstyrelsen (2010)
- SFS 2010:740. Lag om ändring i föräldrabalken. 6 kap.15 c §. (2010)
- SOU 2001:70 Betänkandet Konsulärt bistånd till svenskar utomlands. s.182 (2001)
- Uhlman/UmHani Kristine. Recognizing Risk of International Custody Abduction to the Non Hague, Islamic Countries. Family Law News (2004)
- Uhlman/UmHani Kristine Custody Abduction Risk Factors Unique to the Islamic Countries, The California International Practitioner (2001-2002).
- *Uniform Child Abduction Protection Act UCAPA* (2006) Chicago: National Conference of Commissioners on Uniform State Laws
- U.S Department of Justice *The crime of family abduction; A Child and Parent`s perspective.* (2010).
- www.bra.se (2010) Anmälda brott efter brottstyp åren 2001-20010.
- www.bra.se (2010) Anmälda brott, uppklarade brott, totalt och efter brottstyp, typ av beslut samt procentandelen åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse av anmälda brott efter brottstyp, år 2005-2009.
- www.regeringen.se/sb/d/2555/a/13835

12.Bilaga 1.

Uniform Child Abduction Protection Act UCAPA bygger framförallt på fyra forskningsstudier:

1. *"Documentary study" Inger Sagatun-Edwards (1998). She studied 634 parental child-stealing cases from files opened by district attorneys in two California counties between 1987 and 1990.*
2. *"Statewide Criminal Sanctions Study" Martha-Elin Blomquist (1998) examined data from statewide criminal history records for all 950 persons who were arrested for violation one of three sections of the California criminal code for parental abduction between 1984 and 1989.*
3. *"Interview Study" Janet Johnston (1998c) conducted in-depth interviews with a random sample of 70 parents from 50 abducting families drawn from the district attorneys records used in the Documentary study. The participants in this study - 35 men and 35 women, half of whom were abductors and half of whom were left-behind parents- also completed psychological questionnaires.*
4. *"Intervention Study" Janet Johnston (1998a, 1998b) provided instructions of Family Court Services personnel (who are mandated to mediate all custody disputes in California) on how to identify individuals who fit one or more of the descriptive profiles and encourage the personnel to refer these individuals to the Intervention study for special intervention developed for the profile.*
(Johnston. Sagatun-Edwards, Blomquist and Girdner 2001, s.3-4).

12. Bilaga 2.

300.02 Generaliserat ångestsyndrom (inkluderar överdriven ängslighet hos barn) F: 41.1

A: Överdriven rädsla och oro (förväntansångest) inför att antal olika händelser eller aktiviteter flertalet dagar under minst 6 månader.

B. Svårigheter att kontrollera oron

C. Rädslan och oron förknippas med tre eller fler av följande sex symptom (av vilka några funnits med i bilden flertalet dagar de senaste sex månaderna).

Obs: *Hos barn behöver bara ett av symptomen förekomma.*

- (1) rastlös, uppskruvad eller på helspänn*
- (2) lätt att bli uttröttad*
- (3) svårt att koncentrera sig eller "tom i huvudet"*
- (4) irritabel*
- (5) muskelspänning*
- (6) sömnstörning (svårt att somna, täta uppvaknanden eller orolig och otillfredsställande sömn*

D: Fokus för rädslan och oron är inte enbart begränsad till symptom på någon axel 1-störning, t ex rädslan och oron gäller inte panikattacker (som vid paniksyndrom), social genans (som vid social fobi), förorening (som vid tvångssyndrom), att vara ensam borta från hemmet eller anhöriga (som vid separationsångest), viktökning (som vid anorexia nervosa), olika fysiska besvär (som vid somatiseringsyndrom), eller allvarlig sjukdom (som vid hypokondri). Rädslan och oron föreligger inte heller uteslutande i samband med posttraumatiskt stressyndrom.

E. Rädslan, oron eller de fysiska symptomen orsakar kliniskt signifikant lidande eller försämrad funktion i arbete, socialt eller i andra avseenden.

F: Störningen beror inte på direkta fysiologiska effekter av någon substans (t ex missbruksdrog, medicinering) eller någon somatisk sjukdom/skada t ex hypertyroidism) samt visar sig inte enbart i samband med ett förstämningssyndrom eller en psykos. Den diagnostiseras inte heller vid genomgripande störning i utvecklingen. (American Psychiatric Association 2000, s.163).

14. Bilaga 3.

309.81 Posttraumatiskt stressyndrom F43.1

A. Personen har varit utsatt för en traumatisk händelse där följande ingått i bilden:

- (1) personen upplevde, bevittnade eller konfronterades med en händelse eller en serie händelser som innebar död, allvarlig skada (eller hot om detta), eller hot mot egen eller andras fysiska integritet
- (2) personen reagerade med intensiv rädsla, hjälplöshet eller skräck. **Obs:** Hos barn kan detta ta sig uttryck i desorienterat eller agiterat tillstånd.

B. Den traumatiska händelsen återupplevs om och om igen på ett eller fler av följande sätt:

- (1) återkommande, påträngande och plågsamma minnesbilder, tankar eller perceptioner relaterade till händelsen.
Obs: Hos små barn kan teman eller aspekter av traumat ta sig i uttryck i återkommande lekar.
- (2) återkommande mardrömmar om händelsen. **Obs:** Hos barn kan mardrömmar förekomma utan att innehållet klart uttrycker händelsen.
- (3) handlingar eller känslor som om den traumatiska händelsen inträffar på nytt (en känsla av att återuppleva händelsen, illusioner, hallucinationer och dissociativa flashbackupplevelser, även sådana som inträffar vid uppvaknandet eller under drogpåverkan). **Obs:** Hos små barn kan traumaspecifika återupprepade handlingar förekomma.
- (4) intensivt psykiskt obehag inför inre eller yttre signaler som symboliserar eller liknar någon aspekt av den traumatiska händelsen.
- (5) fysiologiska reaktioner på inre eller yttre signaler som symboliserar eller liknar någon aspekt av den traumatiska händelsen.

C. Ständigt undvikande av stimuli som associeras med traumat och allmänt nedsatt själslig vitalitet (som inte funnits före traumat) enligt tre eller fler av följande kriterier.

- (1) aktivt undvikande av tankar, känslor eller samtal som förknippas med traumat.

- (2) *aktivt undvikande av aktiviteter, platser eller personer som framkallar minnet av traumat.*
- (3) *oförmåga att minnas någon viktig del av händelsen.*
- (4) *klart minskat intresse för eller delaktighet i viktiga aktiviteter.*
- (5) *känsla av likgiltighet eller främlingskap inför andra människor.*
- (6) *begränsade affekter (t ex oförmåga att känna kärlek)*
- (7) *känsla av att sakna framtid (t ex inga särskilda förväntningar på yrkeskarriär, äktenskap, barn eller på att få leva och åldras som andra)*

D. Ihållande symtom på överspändhet (som inte funnits före traumat), vilket indikeras av två eller fler av följande kriterier:

- (1) *svårt att somna eller orolig sömn*
- (2) *irritabilitet eller vredesutbrott*
- (3) *koncentrationssvårigheter*
- (4) *överdriven vaksamhet*
- (5) *lättskrämthet*

E: Störningen (enligt kriterium B,C och D) har varat mer än en månad.

F: Störningen orsakar kliniskt signifikant lidande eller försämrad funktion i arbete, socialt eller i andra viktiga avseenden.

Specificera om:

akut: *symptomen har varat mindre än tre månader.*

kronisk: *symptomen har varat tre månader eller längre*

Specificera om:

med försenad debut: *symptomen debuterade minst sex månader efter traumat.*

(American Psychiatric Association 2000, s.160-162).

15. Bilaga 4.

Mail från Socialstyrelsen Francesca Östberg 2 mars 2011 på uppdrag av
Generaldirektör Lars-Erik Holm

I en riskbedömning i ärenden om vårdnad, boende och umgänge ska en bedömning göras om det finns risk för att ett barn utsätts för övergrepp, olovligen förs bort eller hålls kvar eller far illa på annat sätt. Viktiga riskfaktorer för att en part i en vårdnadstvist olovligen ska föra bort ett barn har i underlaget till riskbedömningsinstrumentet tagits fram utifrån forskning och vilka frågor som bedömts lämpliga att ställa för att upptäcka en sådan risk. Exempel på sådana frågor som är tänkta att ställas är om det tidigare har förekommit olovligt bortförande eller om hot om det framkommit. En annan fråga är om en förälder nyligen omsatt kapital på något sätt, exempelvis genom att sälja en rörelse eller fast egendom. Dessa riskfaktorer omnämns som riskfaktorer i UCAPA. I rapporten finns också en lista av samtliga riskfaktorer på detta område som kan användas om man avser att göra en fördjupad eller mer omfattande riskbedömning. Här finns inga färdiga frågor formulerade utan listan är avsedd att ge kunskap till utredaren om vad som kan utgöra risk för barnet. Dessa riskfaktorer är bl.a. hämtade från en studie av (Johnston m.fl., 2001) och från de riskfaktorer som listas i UCAPA. UCAPAS riskfaktorer bygger bland annat på den refererade studien.

Förutom de frågor som nämnts ovan som finns med i Socialstyrelsens framtagna riskbedömningsinstrument finns i listan om riskfaktorer för olovligt bortförande följande riskfaktorer upptagna:

- *psykiska problem hos föräldern,*
- *brist på resurser hos föräldern att driva en vårdnadstvist,*
- *låg utbildning hos föräldern,*
- *religiösa eller kulturella konflikter mellan föräldrarna om barnfostran,*
- *negativa erfarenheter hos föräldern av rättsväsendet och tillgång till socialt stöd i annat land,*
- *föräldern utsatt för övergrepp och inget stöd fås i rättsväsendet,*

- *misstanke att barnet skadas hos den andra föräldern och misstanken får stöd av omgivningen,*
- *förälder medborgare i ett annat land och är den som avslutar ett blandkulturellt förhållande,*
- *förälder med ursprung från ett land som inte är anslutet till Haag-konventionen. (Östberg/Holm 2011).*

